

Teorie komunikace

Základy translatologie

podzim 2019

11 Specifika minoritních jazyků a jejich tlumočení

Specifika minoritních jazyků

- chudší slovní zásoba oproti majoritním jazykům
- užší šíře stylů
- neustálenost
- různorodost
- otázka slovníků, učebnic, literatury

Základní specifika znakových jazyků I

- minoritní jazyk
- regionální různorodost
- rozdílné jazykové kompetence napříč generacemi
- chybějící terminologie
- nízká standardizace

Základní specifika znakových jazyků II

- vizuálně motorický jazyk - existence v prostoru
- odlišná funkce nemanuálních prostředků
- odlišná konstrukce textu
- velká míra simultaneity

Komplikace při tlumočení minoritních jazyků

- ekvivalence stylů
- odborné (neexistující) výrazy
- vyšší potřeba se přizpůsobovat (mluvčímu/příjemci minoritního jazyka)
- nelze se vždy spolehnout na "všeobecné povědomí"
- odlišná "hutnost" výpovědí (ZJ vs. OJ)

12 Osobnost tlumočníka

Kdo je tlumočník?

(opakování)

Vlastnosti (schopnosti) tlumočnicka

- dokonalá znalost mateřského jazyka
- výborná znalost cizího jazyka a dané kultury
- pohotovost
- schopnost analyzovat, syntetizovat
- schopnost předvídat
- dobrá paměť
- schopnost zapomínat
- schopnost přepínat pozornost
- schopnost se soustředit
- stále se vzdělávat

"Profesní" předpoklady tlumočnicka ZJ

- Perfektní znalost znakového jazyka
- Výjimečné pozorovací schopnosti
- Rychlé myšlení
- Zkušenosti z různých oborů

Jaké osobnostní předpoklady by měl mít tlumočník?

(skupinová práce)

Osobnost je složena z hodnot, temperamentu, strategií, které nám pomohou zvládat stres, a motivace. Osobnostní rysy/charakter je obvyklý způsob myšlení a jednání v různých situacích. Výzkumy ukazují, že osobnostní rysy jsou významně geneticky ovlivněny.

Studie osobnostních dispozic (Bontempo a kol.)

- 2 193 respondentů včetně neslyšících tlumočnicků
- 38 různých států (převážná část z anglicky mluvících zemí)
- Dotazníkové šetření
- 89 % žen, 11 % mužů – výrazná převaha žen v tlumočnické profesi (kromě GB)

- Vyšší sebevědomí
- Svědomitost
- Emocionální stabilita
- Vyšší míra extroverze
- Otevřenost k novým zkušenostem
- Inklinují k perfekcionismu

Osobnostní předpoklady (anketa mezi kolegy)

- Empatie
- Flexibilitnost
- Pohotovost
- Asertivita
- Dodržování etických zásad
- Milé vystupování vůči účastníkům komunikace

**Ještě mě napadlo,
můžu si na kolej vzít počítač?**

**A ještě mě napadlo,
jestli si tam můžu vzít počítač,
nebo jak to funguje s tím počítačem?**

Rozbor videa

- Jak byste charakterizovali chování tlumočnice ve videu?
- Všimli jste si některých chyb, které tlumočnice udělala?
- Popište je a navrhněte jiná řešení.

13 Etika profesie

Etický kodex

- Dokument upravující obecná i konkrétní pravidla práce v jednotlivých organizacích a profesích (lékaři, policisté, sociální pracovníci atd.)

- Pro tlumočnický ČZJ (různé verze)

Etický kodex ČKTZJ

- Tlumočnick je osoba, která v rámci své profese převádí za úplaty smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je prostředníkem mezi dvěma osobami, které by se bez něj nedorozuměly. Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.
- Tlumočnick přijímá zásadně jen takové závazky, které odpovídají jeho schopnostem a kvalifikaci. Tlumočnick je povinen se na tlumočení řádně a včas připravit. Nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce.

Etický kodex ČKTZJ

- Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv situaci, v jejímž rámci tlumočí.
- Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení a přípravy na ně, včetně identity svých klientů.
- Tlumočnick nezaujímá k tlumočené situaci ani ke klientům osobní postoje a nehodnotí je.
- Tlumočnick neodmítne klienta pro jeho národnost, rasu, pohlaví, věk, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, rozumovou úroveň, pověst a smýšlení.

Etický kodex ČKTZJ

- Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese z důvodu pro něj nevhodných pracovních podmínek nebo v případě, že by nedokázal být neutrální vůči tlumočenému sdělení, a mohl tak poškodit některou ze zúčastněných osob včetně sebe.
- Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese v případech, že má podezření na aktivity, které jsou v konfliktu se zákonem nebo porušují lidská práva.
- Tlumočnick sleduje vývoj své profese u nás i ve světě, vzdělává se a soustavně zvyšuje svou profesionální úroveň.

Etický kodex ČKTZJ

- Tlumočnick spolupracuje s ostatními kolegy při prosazování a obhajobě společných profesních zájmů.
- Tlumočnick dbá na to, aby nepoškodil svým jednáním dobré jméno svého kolegy, Komory nebo tlumočnické profese.
- Tlumočnick zná Etický kodex Komory a dodržuje ho. Porušení pravidel Etického kodexu může vést až k vyloučení tlumočnicka z Komory, a to na základě rozhodnutí Komise pro Etický kodex

Shrnutí

- Pro tlumočnicka jsou důležité nejen odborné, ale také osobnostní předpoklady.
- Náhled na osobnostní předpoklady je spíše subjektivní, avšak existuje výzkum, který mapuje osobnostní předpoklady tlumočnicků.
- Etický kodex – dokument upravující pravidla práce, drobně se liší podle jednotlivých organizací
- Jednotlivé body etického kodexu je nutné znát, avšak ne doslovně.

14 Organizace sdružující tlumočníky

Jednota tlumočnicků a překladatelů

- Vznik v roce 1990
- Cílem je hájit profesní, profesně právní a sociální zájmy svých řádných členů, napomáhat jim k dalšímu vzdělávání
- Nezávislá, otevřená, dobrovolná organizace profesionálních tlumočnicků a překladatelů
- Je členem mezinárodní federace překladatelů FIT
- Vydává odborný bulletin ToP (od 2015 pouze elektronicky)
- Jeronýmovy dny – pravidelně každý podzim – festival přednášek, besed a setkání o překladu, tlumočení, translatologii, počítačových programech pro překladatele atd.

Asociace konferenčních tlumočnicků (ASKOT)

- Vznik 1990
- Profesionální organizace, členek FIT
- Výběrová organizace konferenčních tlumočnicků
- Cíl: sdružovat nejlepší konferenční tlumočnický, hájit a prosazovat jejich zájmy, ale také zajišťovat jejich kvalitu a hájit tak zájmy zákazníků
- Od 2007 přidruženým členem JTP
- Pětičlenný výbor – monitorují situaci na trhu, sleduje kvalitu technických zařízení, pořádá pro členy různé akce, spolupracuje s JTP

Obec překladatelů

- sdružuje překladatele krásné literatury i teoretiky, kritiky a historiky zabývající se překladem
- posláním je hájit práva, prosazovat profesní zájmy členů a dbát o úroveň a prestiž překladu v české literatuře
- Členem Obce se může stát každý občan České republiky, který zveřejnil dva překladové tituly nebo soustavně publikuje v oblasti teorie, historie a kritiky překladu, a cizí státní občan, který překládá z češtiny nebo do češtiny
- členem CEATL (Evropské rady asociací literárních překladatelů)
- Nabízí různé kurzy (např. uměleckého tlumočení, rámcový vzdělávací program překladatelů)

Komora soudních tlumočnicků

- Vznik v roce 1996
- hájí profesní, pracovně právní a sociální zájmy svých členů a organizuje terminologické semináře, konference, workshopy, kulturní a společenské akce nejen pro své členy a příznivce, ale i pro překladatele a tlumočnický obecně, právníky, justiční úředníky, studenty jazyků a další zájemce

Organizace sdružující tlumočníky ZJ

do r. 1989 - Svaz invalidů

po r. 1989 rozpad Svazu invalidů,
profesionalizace tlumočení

Historie v ČR

- Svaz invalidů - první organizace sdružující tlumočníky.
- Po r. 1989 Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR (nezisková organizace) – školení, odměňování, přezkušování tlumočnicků, doporučování soudních tl.
- + Česká unie neslyšících (NO)

Přehled profes. organizací v ČR – dle data vzniku

- 1996 – Česká společnost tlumočnicků znakového jazyka, ČSTZJ.
- 1996 – Organizace tlumočnicků znakového jazyka (pod SNN v ČR), OTZJ, vznik prvního etického kodexu v ČR.
- 2000 – Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, ČKTZJ, působí dodnes. První CVP, [publikace](#). Etický kodex, jak ho známe dnes.
- 2002 – Národní rada tlumočnicků a lektorů znakového jazyka, NRTLZJ – zaštitila a hájila práva tlumočnicků sdružených v OTZJ a ČSTZJ.

Česká společnost tlumočnicků znakového jazyka (ČSTZJ)

- (1996)
- nejstarší profesní organizace tlumočnicků ČZJ
- Sdružuje soudní tlumočnický ZJ, tlumočnický s akreditovaným osvědčením, pedagogy neslyšících, rodiče neslyšících, odborné pracovníky zabývající se výukou a výzkumem ZJ na VŠ a řadové tlumočnický ZJ
- členem Národní rady tlumočnicků a lektorů znakového jazyka
- Usiluje a žádá o finanční podporu tlumočnicků, spíše formální organizace

Organizace tlumočnicků znakového jazyka (OTZJ)

- (1996)
- pod SNN (Svaz neslyšících a nedoslýchavých)
- V roce 2003 pořádala kurz mezinárodního znakového systému pod vedením lektora z GU
- Člen Národní rady tlumočnicků a lektorů znakového jazyka

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka

- (2000)
- Nezisková profesní organizace
- sdružuje především tlumočníky ČZJ, transliterátory znakované češtiny a vizualizátory mluvené češtiny, ale i lidi, kteří se o problematiku Neslyšících zajímají a souhlasí s názorovými stanovisky a cíli Komory
- Založena s cílem trvale zvyšovat profesní úroveň svých členů tak, aby naplnila právo Neslyšících na plnohodnotnou komunikaci v jejich přirozeném jazyce a zajištění kvality tlumočení na úrovni, která je obvyklá v zemích EU
- vzdělávání tlumočnicků (pořádá semináře, kurzy, školení)
- přidruženým členem ASNEP
- jediná z českých organizací členem EFSLI

Národní rada tlumočnicků a lektorů znakového jazyka (NRTLZJ)

- (2001)
- Realizovala vzdělávací kurzy pro tlumočnický

15 Organizace nabízející tlumočnické služby pro neslyšící v ČR

Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící

- CZTN
- (1999) při ASNEP
- or r. 2016 pod pod SNN
- Databáze 44 tlumočnicků
- Tlumočení do ČZJ, znakované češtiny, artikulační tlumočení
- online tlumočení.

Česká unie neslyšících

- ČUN
- (1990)
- celostátní nezisková organizace
- Poskytuje tlumočnické i přepisovatelské služby - [Transkript online s.r.o.](#) (2012)
- časopis Unie

Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR

- SNN
- (1990)
- nestátní nezisková organizace, celostátní působnost.
- Poskytuje **tlumočnické a sociální služby**, sociální rehabilitace.
- Časopis Gong – v r. 2017 ukončeno vydávání z finančních důvodů.

Tichý svět

- (2014) APPN - agentura profesního poradenství pro neslyšící
- tlumočnické služby, odborné sociální poradenství, sociální rehabilitace.
- **Tichá linka** - online tlumočení 24 hodin denně, online přepisy.
- Tichá kavárna.

Českomoravská jednota neslyšících

- Unie neslyšících Brno
- Oblastní unie neslyšících Olomouc
- Plzeňská unie neslyšících
- Spolek neslyšících Břeclav
- Poradenské centrum pro sluchově postižené Kroměříž
- Hradecké centrum pro osoby se sluchovým postižením

Děkuji za pozornost